

Кримінальне право та кримінологія

УДК 343.1

Хім'як Юрій Богданович

кандидат юридичних наук,

заступник керівника Апарату Верховного Суду –

Керівник секретаріату Касаційного кримінального суду

Khimyak Yuriy

Candidate of Law,

Deputy Head of the Supreme Court Staff –

Head of the Secretariat of the Criminal Court of Cassation

ORCID: 0009-0009-0696-9094

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

SPECIFIC ISSUES OF DIGITALIZATION OF CRIMINAL PROCEEDINGS

***Анотація.** Вступ. У роботі проведено комплексний аналіз поточного стану забезпечення цифровізації кримінального провадження. Встановлено, що рівень процесуального регулювання цифровізації у кримінальному судочинстві суттєво нижчий, ніж в інших судових юрисдикціях. Станом на 2025 рік модель цифровізації кримінального провадження перебуває на етапі затверджених концепцій, стратегій, планів, водночас подальша цифровізація кримінального провадження є одним із міжнародних зобов'язань держави як кандидата в члени Європейського Союзу.*

Метою статті є комплексне дослідження наявних механізмів цифровізації кримінального провадження, можливостей розвитку та

удосконалення процесуального забезпечення здійснення кримінального судочинства шляхом використання інформаційно-комунікаційних систем

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правове забезпечення здійснення кримінального провадження в електронній формі; 2) програмні документи щодо розвитку форм цифровізації правосуддя; 3) праці вітчизняних авторів з тематики цифровізації правосуддя.

В процесі здійснення дослідження було використано такі наукові методи: теоретичного узагальнення та групування (для характеристики процесуального порядку здійснення кримінального провадження на різних стадіях кримінального судочинства); формалізації, аналізу та синтезу (для побудови окремих правил розвитку цифровізації кримінального судочинства); логічного узагальнення результатів (формулювання висновків).

Результати. Обгрунтовано необхідність визначення у ст. 3 КПК понять «Електронний кабінет» та «Електронний кабінет судді». Встановлено, що введення поняття Електронний кабінет судді надасть можливість нормативно закріпити технологічні можливості функціонального електронного кабінету судді та використовувати інформацію, доступну засобами електронного кабінету під час здійснення судочинства.

Зважаючи на складність та багатоманітність процедур на різних стадіях кримінального провадження обгрунтовано, що розбудова електронного документообігу має бути заснована саме на принципах вирішення конкретних питань, виконання у такий спосіб конкретних завдань, а не встановлення абстрактної загальної можливості здійснювати окремі дії в електронному вигляді. Запропоновано встановити, що ЄСІКС забезпечує обмін документами та інформацією (надсилення та отримання документів та інформації в електронній формі) між судами та відповідними державними органами в під час розгляду кримінального провадження.

Доведено необхідність доповнити ч. 2 ст. 35 КПК положенням про те, що суд проводить розгляд кримінального провадження за матеріалами у формах, визначених Положенням про ЄСІКС. Визначено можливість розгляду в електронній формі проваджень за скаргами в кримінальному провадженні, що розглядаються окремо від справи та матеріалів, постановлених на стадії досудового розслідування, виконання судових рішень (постановлених в порядку ст. 537 КПК), розгляд матеріалів про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого тощо.

Окремим напрямом цифровізації, обміну інформацією в електронному вигляді є визначення процесуальних підстав електронної взаємодії судді з державним реєстрами, базами даних. Запропоновано зміни та доповнення до статей 3, 35, 317 КПК.

Перспективи. Підлягає процесуальному закріпленню принцип комунікації суду з учасниками провадження в той спосіб, який учасник обрав для звернення до суду. Наявне у ст. 35 КПК положення, за яким адвокати, нотаріуси, приватні виконавці, арбітражні керуючі, судові експерти, органи державної влади, органи місцевого самоврядування реєструють офіційні електронні адреси в ЄСІКС в обов'язковому порядку не містить обов'язку звернення до суду через електронний кабінет, як і не містить процесуальних наслідків ігнорування такого обов'язку. Тому подальший шлях цифровізації у цій сфері має в результаті закріпити принцип комунікації суду з учасниками провадження в той спосіб, який учасник обрав для звернення до суду.

Запропоновані зміни та доповнення до статей 3, 35, 317 КПК є вихідними положеннями для подальшої побудови електронного документообігу, що має бути заснований на принципах можливості вирішення конкретних процесуальних процедур.

Ключові слова: кримінальне судочинство, цифровізація, електронний суд, електронний кабінет, електронний документообіг, електронна справа, Єдина судова інформаційно-комунікаційна система, електронна інформаційна взаємодія, виклик, повідомлення, відеоконференцзв'язок, інформаційно-комунікаційна система досудового розслідування.

Summary. *Introduction.* The paper provides a comprehensive analysis of the current state of ensuring the digitalization of criminal proceedings. It has been established that the level of procedural regulation of digitalization in criminal proceedings is significantly lower than in other judicial jurisdictions. As of 2025, the model of digitalization of criminal proceedings is at the stage of approved concepts, strategies, and plans, while further digitalization of criminal proceedings is one of the international obligations of the state as a candidate for membership in the European Union.

Purpose. The purpose of the article is a comprehensive study of the existing mechanisms for the digitalization of criminal proceedings, the possibilities of developing and improving the procedural support for the implementation of criminal justice through the use of information and communication systems

Materials and methods. The materials of the study are: 1) regulatory and legal support for the implementation of criminal proceedings in electronic form; 2) program documents on the development of forms of digitalization of justice; 3) works of domestic authors on the topic of digitalization of justice. In the process of conducting the research, the following scientific methods were used: theoretical generalization and grouping (to characterize the procedural order of criminal proceedings at different stages of criminal proceedings); formalization, analysis and synthesis (to construct individual rules for the development of digitalization of criminal proceedings); logical generalization of results (formulation of conclusions).

Results. The need to define in Art. 3 of the Code of Criminal Procedure the concepts of "Electronic Cabinet" and "Electronic Cabinet of a Judge" is substantiated. It is established that the introduction of the concept of Electronic Cabinet of a Judge will provide an opportunity to normatively consolidate the technological capabilities of a functional electronic cabinet of a judge and use information available through electronic cabinets during the conduct of legal proceedings.

Given the complexity and diversity of procedures at different stages of criminal proceedings, it is substantiated that the development of electronic document flow should be based precisely on the principles of solving specific issues, thus performing specific tasks, and not establishing an abstract general ability to perform individual actions electronically. It is proposed to establish that ESICS provides the exchange of documents and information (sending and receiving documents and information in electronic form) between courts and relevant state bodies during the consideration of criminal proceedings.

The need to supplement Part 2, Art. 35 of the CPC with a provision stating that the court shall consider criminal proceedings based on materials in the forms specified by the Regulation on the ESICS has been proven. The possibility of considering in electronic form proceedings on complaints in criminal proceedings that are considered separately from the case and materials decided at the stage of pre-trial investigation, the execution of court decisions (made in accordance with the procedure of Art. 537 of the CPC), the consideration of materials on the referral of criminal proceedings from one court to another, etc. has been determined.

A separate direction of digitalization, exchange of information in electronic form is the determination of procedural grounds for electronic interaction of a judge with state registers, databases. Amendments and additions to Articles 3, 35, 317 of the Code of Civil Procedure are proposed.

Prospects. The principle of communication of the court with the participants in the proceedings in the manner that the participant chose to apply to the court is subject to procedural consolidation. The provision in Article 35 of the Code of Civil Procedure, according to which lawyers, notaries, private executors, arbitration managers, judicial experts, state authorities, local self-government bodies register official email addresses in the ESICS without fail, does not contain the obligation to apply to the court through an electronic office, nor does it contain the procedural consequences of ignoring such an obligation. Therefore, the further path of digitalization in this area should ultimately consolidate the principle of communication of the court with the participants in the proceedings in the manner that the participant chose to apply to the court.

The proposed amendments and additions to Articles 3, 35, 317 of the CPC are the starting points for the further construction of electronic document flow, which should be based on the principles of the possibility of resolving specific procedural procedures.

Key words: *criminal justice, digitalization, electronic court, electronic office, electronic document management, electronic case, Unified Judicial Information and Communication System, electronic information interaction, call, message, videoconferencing, information and communication system of pre-trial investigation.*

Постановка проблеми. Цифровізація кримінального судочинства є надважливим завданням на шляху держави до Європейського Союзу і виконання цього завдання складає один із обов'язків, взятих державою на міжнародному рівні. Крім цього, цифровізація судочинства розглядається як спосіб подолання корупційних ризиків. Так, наприклад, 10 вересня 2025 року Кабінет Міністрів України затвердив Програму дій на 2025 рік, при цьому у таких сферах як Євроінтеграція та боротьба з корупцією Програма дій уряду

передбачає програмну мету впровадження е-Суду [1]. У Плані Ukraine facility на 2024-2027 рік визначено обов'язок провести реформу цифровізації судової системи. Констатовано, що: «реформа відповідає одній з рекомендацій ЄС до підрозділу «Функціонування судової влади» Розділу 23 «Судова влада та основоположні права» Звіту про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року, а саме, схвалити та розпочати реалізацію дорожньої карти модернізації інформаційно-телекомунікаційних систем у судовій системі, включно з розробленням нової системи управління справами. На основі дорожньої карти модулі ЄСІТС будуть замінені або суттєво модернізовані, а за потреби будуть впроваджені нові ІТ системи»[2]. Зазначені недоліки та визнання необхідності здійснення реформ у сфері цифровізації правосуддя обумовлюють актуальність цього дослідження.

Аналіз поточного стану забезпечення цифровізації кримінального провадження показав, що рівень процесуального регулювання цифровізації у кримінальному судочинстві суттєво нижчий, ніж в інших судових юрисдикціях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням цифровізації судочинства в цілому, та кримінального судочинства, зокрема, присвячено багато досліджень, зокрема таких науковців, окремих суддів, як: Н.В. Глинська та Д.І. Клепка [3], О.А. Дурач [4], А.А. Барабаш, О.Д. Дроздов, Ю.С. Рєпіна, О.І. Марочкін, М. І. Пашковський, С.В. Подкопаєв [5], та інші. Водночас, дослідження процесів цифровізації кримінального провадження здійснюється, як правило, за наявними технологічними можливостями ЄСІКС, без визначення меж застосування таких засобів, оскільки підставою для аналізу виступають технічні можливості процесів судочинства, а не аналіз можливих способів цифровізації процесуальних дій у кримінальному провадженні.

Мета статті полягає у всебічному та комплексному дослідженні наявних механізмів цифровізації кримінального провадження, можливостей розвитку та удосконалення процесуального забезпечення здійснення кримінального судочинства шляхом використання інформаційно-комунікаційних систем.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правове забезпечення здійснення кримінального провадження в електронній формі; 2) програмні документи щодо розвитку форм цифровізації правосуддя; 3) праці вітчизняних авторів з тематики цифровізації правосуддя. В процесі здійснення дослідження було використано такі наукові методи: теоретичного узагальнення та групування (для характеристики процесуального порядку здійснення кримінального провадження на різних стадіях кримінального судочинства); формалізації, аналізу та синтезу (для побудови окремих правил розвитку цифровізації кримінального судочинства); логічного узагальнення результатів (формулювання висновків).

Виклад основного матеріалу. Станом на 2025 рік модель цифровізації кримінального провадження перебуває на етапі затверджених концепцій, стратегій, планів, водночас подальша цифровізація кримінального провадження є одним із міжнародних зобов'язань держави як кандидата в члени Європейського Союзу. Законом України «Про судоустрій і статус суддів» на ЄСІКС покладено виконання біля 20 функцій, натомість положенням про ЄСІКС введено лише три модулі: «Електронний кабінет», «Електронний суд», «Відеоконференцзв'язок». Модуль «Особливості автоматизованого розподілу судових справ» не введено в дію. ЄДРСР функціонує як окремий державний реєстр.

I. Електронний кабінет. Серед недоліків процесуальної регламентації порядку використання електронного кабінету у кримінальному провадженні виділимо такі:

1) в усіх процесуальних кодексах, крім КПК, суб'єкти, що зобов'язані в обов'язковому порядку зареєструвати електронний кабінет подають процесуальні документи до суду виключно таким способом, оскільки законодавство містить процесуальні наслідки неподання документів з використанням електронного кабінету. У нормах КПК жодних процесуальних наслідків не використання суб'єктами, визначеними у ч. 1 ст. 35 КПК, електронного кабінету, не передбачено.

З огляду на наведене, наявність у цих осіб та органів електронного кабінету не надає суду можливості здійснювати обмін документами через електронний кабінет у випадку, коли при надсиланні процесуальних документів до суду було обрано інший спосіб подання. А у випадку обрання електронного кабінету засобом комунікації з судом, право на належне процесуальне сповіщення виникає у суду лише у випадках, коли про таку можливість надсилання процесуальних документів від учасника надійшла відповідна письмова заява.

2) в усіх процесуальних кодексах, крім КПК, передбачено вручення будь-яких документів учасникам, які зареєстрували електронний кабінет, виключно в електронній формі до їх електронних кабінетів. У п. 17 Положення про ЄСІКС вказано, що: «Особам, які зареєстрували Електронний кабінет в ЄСІТС, суд вручає будь-які документи у справах, у яких такі особи беруть участь, виключно в електронній формі шляхом їх надсилання до Електронного кабінету таких осіб, що не позбавляє їх права отримати копію судового рішення в паперовій формі за окремою заявою» [6]

У нормах КПК визначено, що у разі якщо особа подала письмову заяву про здійснення виклику в конкретному кримінальному провадженні з використанням Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи та/або її окремої підсистеми (модуля), то за наявності технічної можливості така особа

викликається шляхом надсилання їй текстових повідомлень у порядку, визначеному Положенням про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему та/або положеннями, що визначають порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи (ч. 2 ст. 135 КПК). Також, у разі якщо особа подала письмову заяву на одержання повісток про виклик у конкретному кримінальному провадженні з використанням Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи та/або її окремої підсистеми (модуля), днем вручення повістки про виклик до слідчого судді, суду є день отримання судом повідомлення про доставлення повістки про виклик до слідчого судді, суду на офіційну електронну адресу особи (ч. 2 ст. 136 КПК).

Таким чином, подання документів через електронний кабінет у кримінальному провадженні за відсутності відповідної заяви на одержання, наприклад, повісток про виклик у кримінальному провадженні, унеможливорює належне повідомлення особи у такому провадженні способом надсилання у відповідний електронний кабінет. Зазначене фактично означає, що можливість використання судом для комунікації електронного кабінету учасника можлива у випадках обрання учасником способу подання документів через електронний кабінет та його активного волевиявлення на отримання кореспонденції від суду саме в такий спосіб. Наведена законодавча конструкція фактично знівельовує можливості зменшити витрати на кореспонденцію, забезпечити швидке та достовірне повідомлення учасника про хід та результати процесуальних дій, здійснити організаційне забезпечення здійснення судочинства, оскільки відсутність на час судового розгляду інформації про належне повідомлення учасників про день та час проведення судового засідання в більшості випадків призводить до відкладення розгляду справи з наступним повідомленням уже про нову дату судового засідання.

У судовій практиці є приклади застосування підходу, за яким якщо учасник справи надав суду телефон та електронну адресу, зазначивши їх у скарзі, то можна припустити, що він не заперечує, щоб ці засоби комунікації використовувалися судом. У Постанові колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 23 січня 2025 року у справі № 591/4693/15 суд вказав, що якщо учасник справи надав суду телефон та електронну адресу, зазначивши їх у скарзі, то можна припустити, що він не заперечує, щоб ці засоби комунікації використовувалися судом. Це, у свою чергу, покладає на особу обов'язок отримувати повідомлення і відповідати на них. Отже, суд, який комунікує з учасником справи за допомогою вказаних ним засобів зв'язку, діє правомірно й добросовісно (постанова Верховного Суду від 28 червня 2023 року, справа № 757/48467/21, провадження № 61-10924св22) [7].

Повертаючись до вищевказаної правової позиції Верховного Суду, варто зазначити, що процесуальний порядок, за яким особа надає суду усі наявні засоби комунікації, використовує електронний кабінет, паралельно з цим електронну пошту, проте зворотній зв'язок має здійснюватися в паперовому вигляді, суперечить основам змішаного документообігу, який фактично реалізовано в законодавстві.

Очевидно, що побудова належної комунікації особи з судом має бути заснована на виборі способу, а суд, в свою чергу має мати впевненість у тому, що обраний особою спосіб комунікації діє як для випадків отримання документів та повідомлень, так і для випадків їх надіслання.

Взаємодія електронного кабінету з системою документообігу суду побудована за принципом надсилання автоматичних сповіщень про рух матеріалів кримінального провадження, документів у справі, можливість ознайомлення з поданими документами іншими учасниками кримінального провадження. Враховуючи наведене, ідентифікація конкретної особи як

учасника кримінального провадження (за номером єдиного реєстру досудових розслідувань або єдиним унікальним номером справи), перевірка повноважень, є визначальним для допуску фактично до матеріалів провадження.

Таким чином, розвиток ЄСІКС в частині електронних кабінетів учасників має відбуватися шляхом створення функціональних електронних кабінетів для суддів, прокурорів, секретарів судових засідань, окремих працівників апарату суду, що здійснюють реєстрацію документів. Саме така розбудова електронного кабінету на основі диференціації прав конкретного учасника кримінального провадження надасть можливість забезпечити подальші рівні цифровізації судочинства з використанням цього модуля ЄСІКС.

3) електронні кабінети державних органів використовуються ними як кабінети учасників судових справ. Водночас, суди в межах кримінального провадження взаємодіють з багатьма державними органами. Одним з напрямів розвитку ЄСІКС згідно плану реформ є покращення цифрової взаємодії між державними органами.

Для належного функціонування обміну документами у порядку визначеному положенням про ЄСІТС необхідне програмне доопрацювання ЄСІКС, яке надасть можливість надсилати процесуальні документи для виконання в електронні кабінети державних установ, які хоч не є учасниками судового провадження, проте такі органи в силу своїх повноважень взаємодіють з судами кримінальної юрисдикції.

Для реалізації зазначених пропозицій пропонуємо частину першу статті 35 КПК згідно якої у суді функціонує Єдина судова інформаційно-комунікаційна система та/або її окремі підсистеми (модулі), що забезпечують, зокрема: доповнити новим пунктом 6: «обмін документами та інформацією (надсилання та отримання документів та інформації в електронній формі між

судами та відповідними державними органами в під час розгляду кримінального провадження. Документи, підписані, погоджені в ЄСІКС з використанням кваліфікованого електронного підпису, їх примірники в електронній та паперовій формах визнаються оригіналами документів».

Зазначене положення забезпечить право на електронний документообіг та отримання як судом, так і відповідними органами документів та інформації в найкоротші строки, захищеною системою з повідомленням про час отримання документів, з кожним вищенаведеним державним органом це окремі види інформації, наприклад, з слідчими ізоляторами та установами виконання покарань – отримання від суду ухвал про проведення відеоконференції, етапування на вимогу суду, звільнення з –під варти, надання судом дозволів обвинуваченому, засудженому на вчинення окремих дій за його клопотаннями. Для суду – отримання інформації про передання документів, розписок про ознайомлення з документами тощо.

4) з огляду на довготривалу війну, наявність тимчасово окупованих територій, міграції населення, одним з напрямів удосконалення цифровізації має бути спрощений технічний порядок реєстрації електронних кабінетів учасників кримінального провадження, які в силу різних обставин перебувають в інших країнах або ж на тимчасово окупованій території. Законодавство визначає можливість застосування електронного кабінету для громадян України, що знаходяться на тимчасово окупованій території і електронний кабінет слугує по суті єдиним верифікованим засобом комунікації з судом;

5) Електронний кабінет як модуль ЄСІКС не надає можливість сторонам та учасникам кримінального провадження подавати до суду документи у відповідності до свого процесуального статусу у конкретному кримінальному провадженні. Зазначений недолік також не надає можливості розробляти та впроваджувати шаблони процесуальних документів, що впроваджуються для

зручності та в певній мірі з метою надання правничої допомоги. Таким чином, електронний кабінет в більшій мірі слугує «вхідним вікном» для подання процесуальних документів.

Очевидно, що розвиток застосування електронного кабінету має передбачати побудову функціональних особливостей залежно від процесуального статусу користувача, натомість особа станом на сьогодні не може навіть обрати належний процесуальний статус у відповідності до видів учасників кримінального провадження, визначених у ст. 3 КПК;

б) КПК, на відміну від інших процесуальних кодексів, не визначає поняття «Електронний кабінет». Таким чином, таке поняття слід визначити у ст. 3 КПК. Також потребує нормативного закріплення поняття «Електронний кабінет судді». Введення такого поняття надасть можливість нормативно закріпити технологічні можливості функціонального електронного кабінету судді та використовувати інформацію, доступну засобами електронного кабінету під час здійснення судочинства. По суті закріплення такого поняття на рівні процесуального законодавства є вихідним питанням до можливості розгляду окремих матеріалів виключно в електронній формі з використанням електронної справи.

II. Електронний суд. Електронна справа.

Зважаючи на складність та багатоманітність процедур на різних стадіях кримінального провадження розбудова електронного документообігу має бути заснована саме на принципах вирішення конкретних питань, виконання у такий спосіб конкретних завдань, а не встановлення абстрактної загальної можливості здійснювати окремі дії в електронному вигляді. З метою забезпечення подальшої цифровізації кримінального провадження, встановлення процесуальної можливості використання в повній мірі наявних модулів ЄСІКС, а також змішаного формату розгляду справ (паперового та

електронного) необхідно забезпечити удосконалення норм Кримінального процесуального кодексу України у таких напрямках:

1) Питання запровадження повноцінної електронної справи в кримінальному провадженні станом на сьогодні є недосяжним завданням, оскільки йдеться не лише про розгляд справи, а й про її виконання, зберігання та передачу у відповідний державний архів. Водночас, слід розглядати питання про можливість розгляду в електронній формі проваджень за скаргами в кримінальному провадженні, що розглядаються окремо від справи та матеріалів, постановлених на стадії досудового розслідування, виконання судових рішень (постановлених в порядку ст. 537 КПК), розгляд матеріалів про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого тощо.

Для реалізації загального правила щодо можливості розгляду матеріалів в електронному вигляді необхідно за аналогією з процесуальними правилами ЄСІКС у інших видах судочинства доповнити ч. 2 ст. 35 КПК та встановити, що: «Суд проводить розгляд кримінального провадження за матеріалами у формах, визначених Положенням про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему та/або положеннями, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів). Процесуальні та інші документи і докази в паперовій формі зберігаються в додатку до справи в суді першої інстанції та у разі необхідності можуть бути оглянуті учасниками справи чи судом першої інстанції або витребувані судом апеляційної чи касаційної інстанції після надходження до них відповідної апеляційної чи касаційної скарги»;

2) Законодавчі вимоги стосовно реєстрації електронних кабінетів усіма державними органами створює виключно можливість виконання процесуальних вимог такими органами користуватися електронним кабінетом як учасником судового провадження в різних судових юрисдикціях. В межах

кримінального процесу, в ході якого багато органів державної влади мають взаємодіяти з судами в межах виконання завдань кримінального провадження електронна взаємодія таким способом (засобами ЄСІКС), як і між судами, не містить достатнього та належного правового регулювання. Для реалізації зазначених пропозицій у ч. 1 ст. 35 КПК необхідно встановити, що «обмін документами та інформацією (надсилання та отримання документів та інформації в електронній формі) між судами та відповідними державними органами в під час розгляду кримінального провадження. Документи, підписані, погоджені в ЄСІКС з використанням кваліфікованого електронного підпису, їх примірники в електронній та паперовій формах визнаються оригіналами документів». Зазначене положення забезпечить право на електронний документообіг між судами та отримання як судом, так і відповідними органами документів та інформації в найкоротші строки, захищеною системою з повідомленням про час отримання документів;

3) Положення пункту 20-6 розділу XI КПК не містить процесуального забезпечення під час здійснення судового провадження. Враховуючи наведене у ч. 2 ст. 317 КПК необхідно встановити, що: «документи, матеріали, що подаються під час судового провадження до суду подаються в електронній формі з використанням кваліфікованого електронного підпису. Сторони кримінального провадження не позбавлені права на подання документів, матеріалів в паперовій формі»;

4) Підлягає процесуальному закріпленню принцип комунікації суду з учасниками провадження в той спосіб, який учасник обрав для звернення до суду. Наявне у ст. 35 КПК положення, за яким адвокати, нотаріуси, приватні виконавці, арбітражні керуючі, судові експерти, органи державної влади, органи місцевого самоврядування реєструють офіційні електронні адреси в ЄСІКС в обов'язковому порядку не містить обов'язку звернення до суду через

електронний кабінет, як і не містить процесуальних наслідків ігнорування такого обов'язку. Обраний законодавцем спосіб використання електронного кабінету у кримінальному провадженні не можна вважати ефективним. Тому подальший шлях цифровізації у цій сфері має в результаті закріпити принцип комунікації суду з учасниками провадження в той спосіб, який учасник обрав для звернення до суду. В проміжному вигляді можливим видається зобов'язати використовувати як засіб комунікації з судом електронний кабінет для державних органів та учасників кримінального провадження, хто фінансується з державного бюджету (наприклад, йдеться про безоплатну правову допомогу);

5) Україна 19 вересня 2025 року підписала Третій додатковий протокол до Європейської Конвенції про правову допомогу у кримінальних справах, що передбачає, зокрема, спрощення та прискорення процедур взаємної допомоги; розширення переліку випадків, у яких держави-підписанти можуть запитувати взаємну допомогу; ширше застосування електронних комунікацій і відеоконференцій (наприклад, е-докази, допити онлайн); дозвіл на застосування технічних засобів спостереження (наприклад, GPS-трекінг, перехоплення телекомунікацій) [8]. З огляду на необхідність подальшої імплементації положень Третього додаткового протоколу до Європейської Конвенції про правову допомогу у кримінальних справах слід звернути увагу доцільність розширення питань застосування відеоконференцзв'язку.

Висновки. Розбудова електронного документообігу на різних стадіях кримінального провадження має бути заснована саме на принципах вирішення конкретних питань, виконання у такий спосіб конкретних завдань, а не встановлення абстрактної загальної можливості здійснювати окремі дії в електронному вигляді. З метою забезпечення подальшої цифровізації кримінального провадження, встановлення процесуальної можливості використання в повній мірі наявних модулів ЄСІКС, а також змішаного

формату розгляду справ (паперового та електронного) необхідно забезпечити удосконалення норм Кримінального процесуального кодексу України, зокрема статей 3, 35, 317 КПК.

Література

1. Програма дій Кабінету Міністрів України, затверджена 10 вересня 2025 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/ind.80/programa-diialnosti-kabinetu-ministriv-ukrayini.pdf> (дата звернення: 12.10.2025).

2. План для Ukraine facility (2024-2027). С. 81-82. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/plan-ukraine-facility.pdf> (дата звернення: 15.10.2025)

3. Глинська Н.В., Клепка Д. І. Цифровізація кримінального провадження: сучасні аспекти концептуалізації (частина 1). *Питання боротьби зі злочинністю*. 2022. Випуск 43. С. 24-44.

4. Дурач О.А. Цифровізація суду як шлях до запровадження дистанційної роботи судів загальної юрисдикції в умовах воєнного стану. *Інформація і право*. 2024. № 4 (51). С. 265-277.

5. Концептуальні основи цифровізації кримінального провадження України : монографія / за заг. ред. Н. В. Глинської ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса Нац. акад. прав. наук України. Харків : Право, 2024. 452 с. DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178612139>

6. Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Рішення Вищої ради правосуддя від 17 серпня 2021 року № 1845/0/15-21 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text> (дата звернення: 15.10.2025).

7. Постанова колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 23 січня 2025 року, справа № 591/4693/15, провадження № 51-3209км24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124718067> (дата звернення: 20.10.2025).

8. Україна приєдналася до Валлеттського протоколу щодо модернізації міжнародної співпраці в розслідуванні злочинів. URL: <https://pravo.ua/ukraina-pryiednalasia-do-vallettskoho-protokolu-shchodo-modernizatsii-mizhnarodnoi-spivpratsi-u-rozsliduvanni-zlochyniv/> (дата звернення: 10.10.2025).

References

1. Prohrama dii Kabinetu Ministriv Ukrainy, zatverdzhena 10 veresnia 2025 roku. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/ind.80/programa-diialnosti-kabinetu-ministriv-ukrayini.pdf>

2. Plan dlia Ukraine facility (2024-2027). URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/plan-ukraine-facility.pdf>

3. Hlynska N.V., Klepka D. I. Tsyfrovizatsiia kryminalnoho provadzhennia: suchasni aspekty kontseptualizatsii (chastyna 1). Pytannia borotby zi zlochynnistiu. 2022. Vypusk 43. S. 24-44.

4. Durach O.A. Tsyfrovizatsiia sudu yak shliakh do zaprovadzhennia dystantsiinoi roboty sudiv zahalnoi yurysdyktsii v umovakh voiennoho stanu. Informatsiia i pravo. 2024. № 4 (51). S. 265-277.

5. Kontseptualni osnovy tsyfrovizatsii kryminalnoho provadzhennia Ukrainy : monohrafiia / za zah. red. N. V. Hlynskoï ; NDI vyvch. problem zlochynnosti im. akad. V. V. Stashysa Nats. akad. prav. nauk Ukrainy. Kharkiv : Pravo, 2024. 452 s. – DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178612139>

6. Polozhennia pro poriadok funktsionuvannia okremykh pidsystem (moduliv) Yedynoi sudovoi informatsiino-telekomunikatsiinoi systemy. Rishennia Vysshchoi rady pravosuddia vid 17 serpnia 2021 roku № 1845/0/15-21 (zi zminamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text>

7. Postanova kolehii suddiv Druhoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 23 sichnia 2025 roku, sprava № 591/4693/15, provadzhennia № 51-3209km24. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124718067>

8. Ukraina pryiednalasia do Vallettskoho protokolu shchodo modernizatsii mizhnarodnoi spivpratsi v rozsliduvanni zlochyniv. URL: <https://pravo.ua/ukraina-pryiednalasia-do-vallettskoho-protokolu-shchodo-modernizatsii-mizhnarodnoi-spiopratsi-u-rozsliduvanni-zlochyniv/>